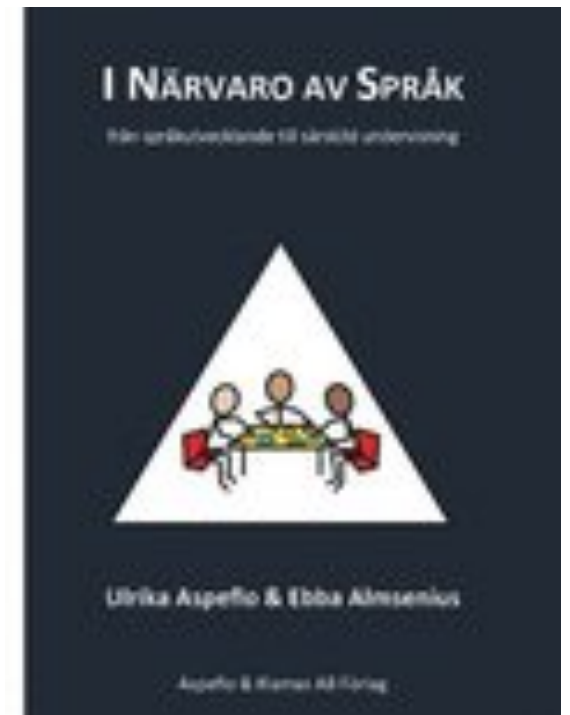

Språkstörning och andra funktionsnedsättningar

Sociala sammanhang och språklig sårbarhet

Ulrika Aspflo

Autism

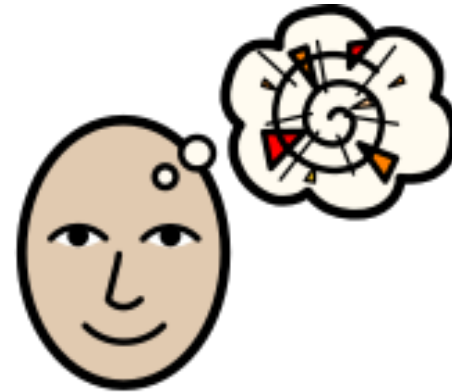

- Varaktiga brister i förmågan till social kommunikation och socialt samspel.
- Begränsade och repetitiva mönster i beteenden, intressen och aktiviteter.
- Perceptuell känslighet.
- Ett spektrum med olika nivåer.

[Det här är autism](#)

ADHD

- Uppmärksamhet
- Impulsivitet
- Aktivitetsnivå
- Olika former och olika grader.

[Adhd - Riksförbundet Attention](#)

TÄNK SPRÅK

TÄNK SPRÅKSTÖRNING

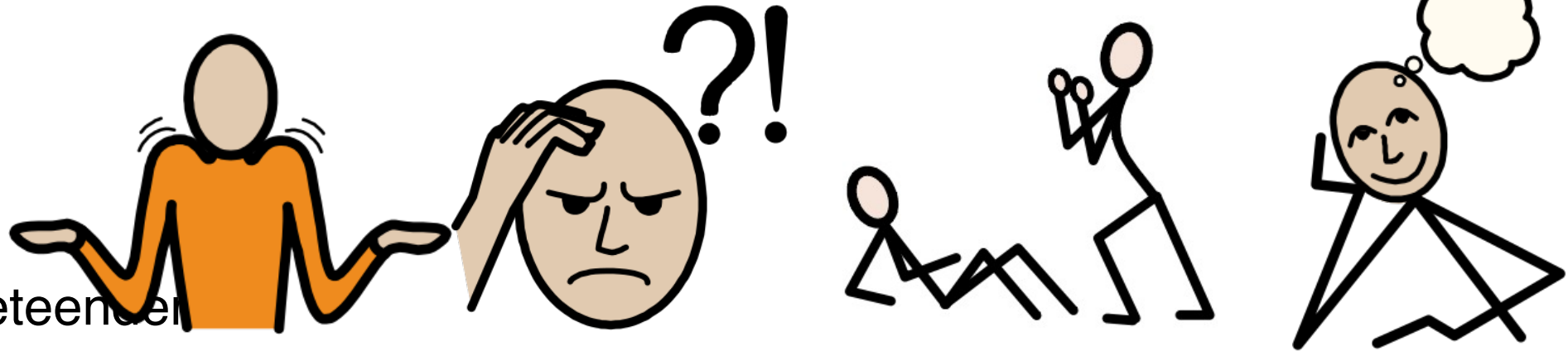
THINK LANGUAGE

THINK DLD

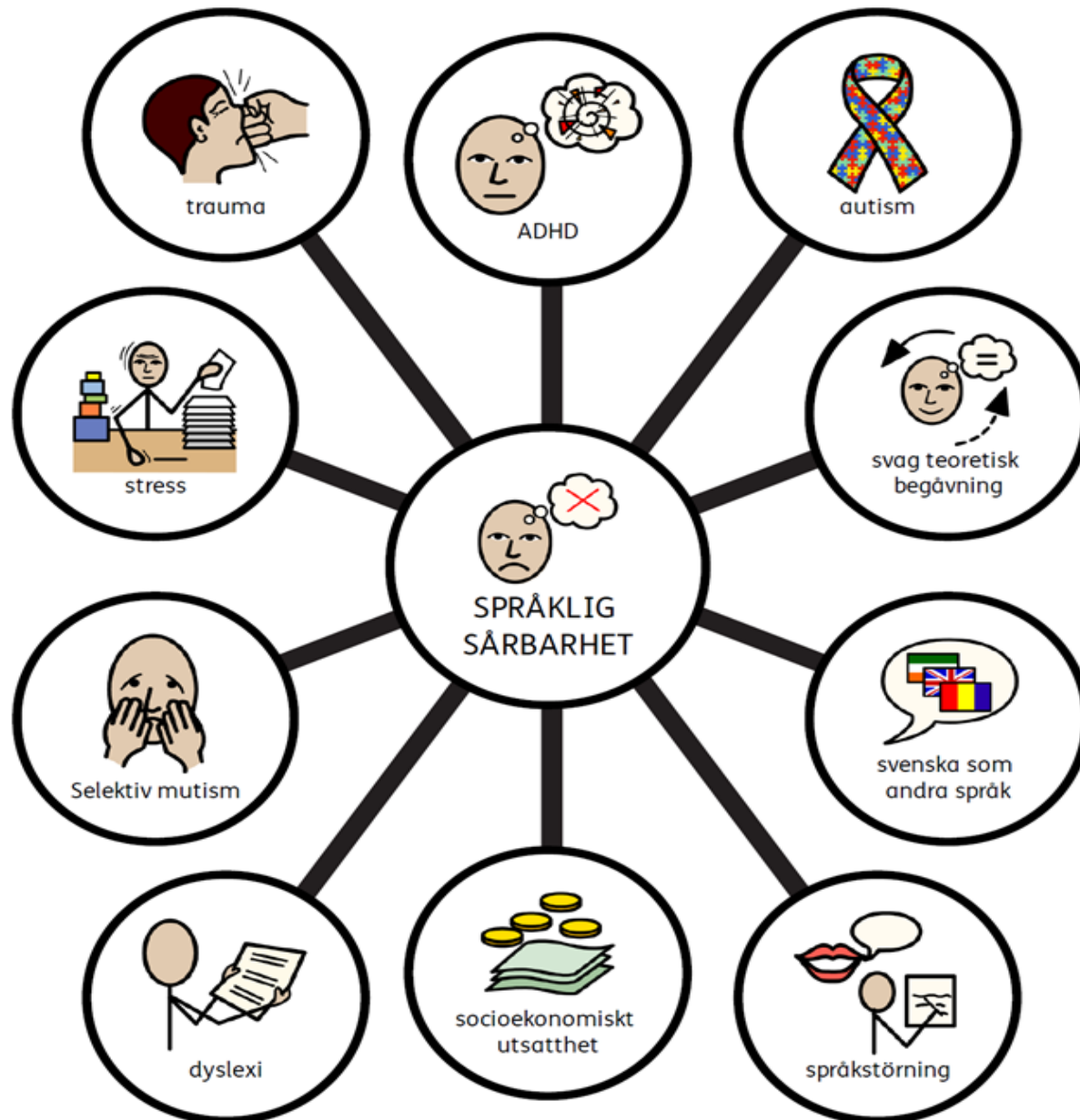
Effekter av språkliga svårigheter:

- svårt att hänga med i undervisningen
- svårt att nå målen
- missförstånd
- konflikter
- blyghet
- passivitet
- ångest
- oro
- undvikande beteenden
- utåtagerande

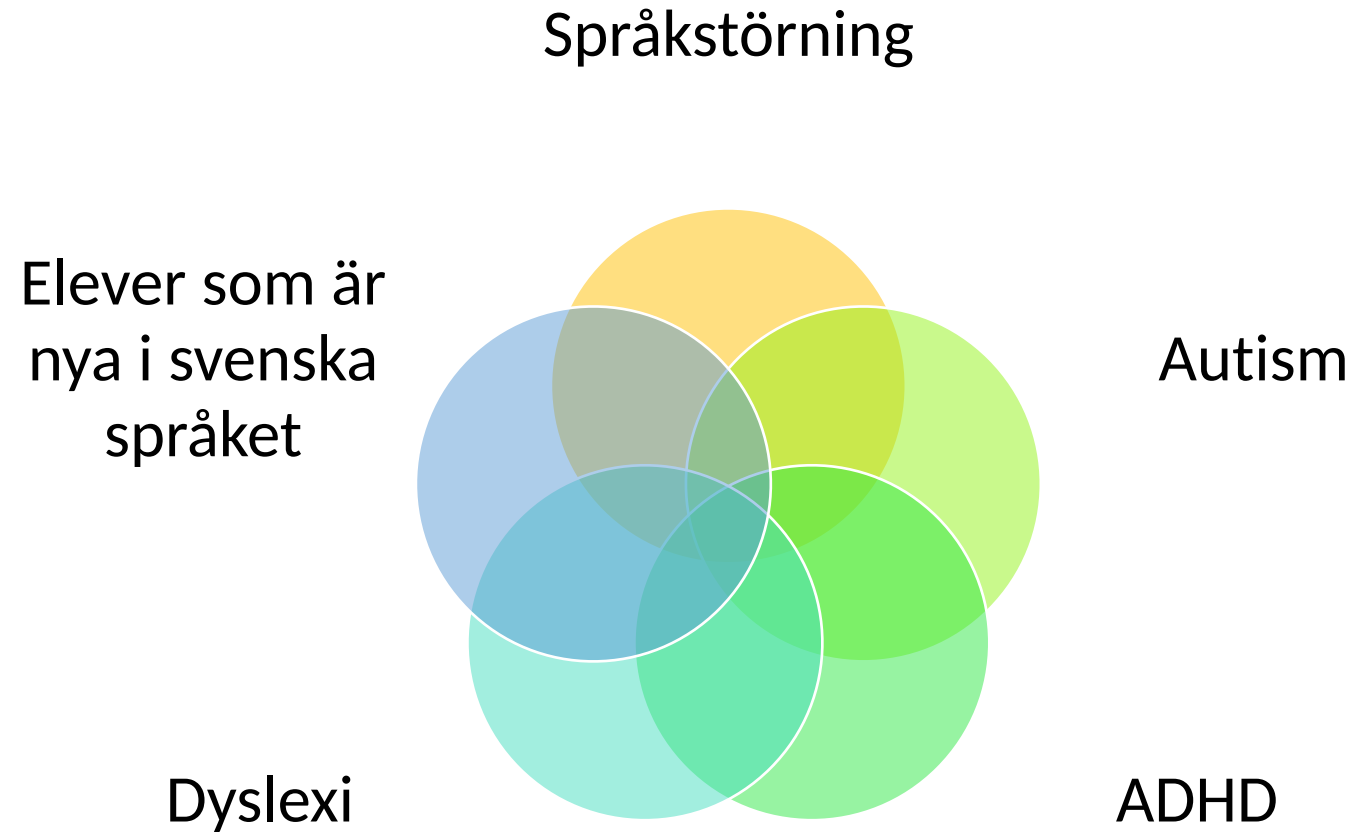
ESSENCE: En diagnos kommer sällan ensam. Ofta tillsammans med andra neuropsykiatriska diagnose.

SPRÅKLIG SÅRBARHET

Språklig sårbarhet är en riskfaktor för framtida måluppfyllelse - viktigt med förebyggande och främjande insatser

Vanligt med kombinationer av olika "diagnoser"

Viktiga komponenter i undervisningen

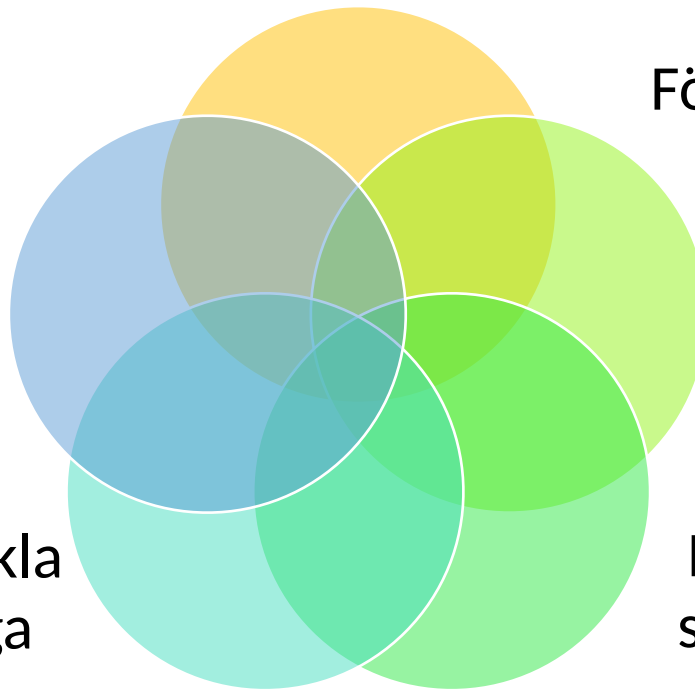
Kunskap om språkutveckling och
förmåga att explicit undervisa
språkutvecklande

Kunskap och förmåga att
undervisa i Svenska och SVA

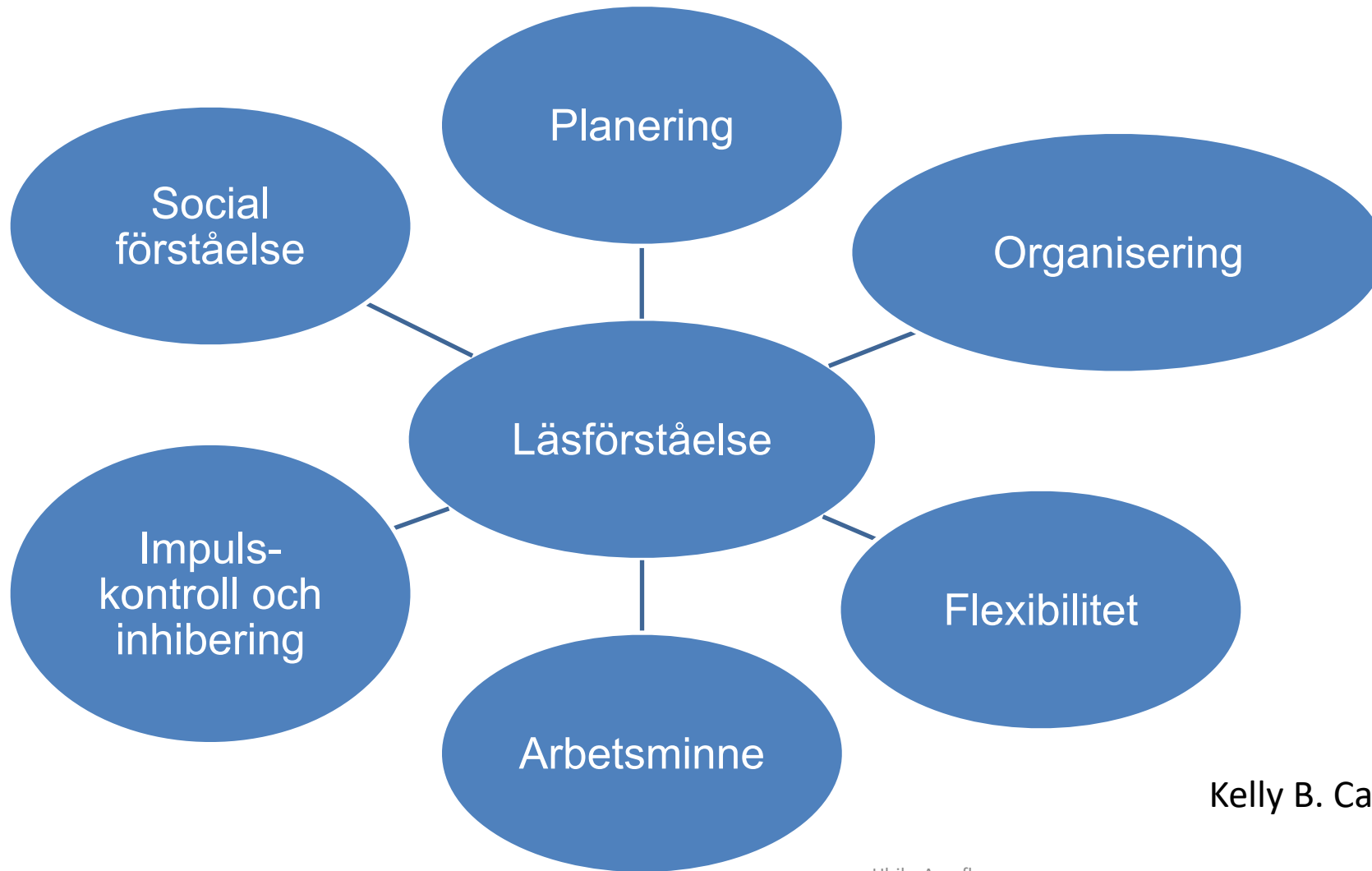
Förmåga att ge eleverna stöd att
strukturera, planera och
genomföra aktiviteter

Kunskap och förmåga att utveckla
elevernas läs- och skrivförmåga

Förmåga att skapa ett positivt,
samarbetande klassrumsklimat

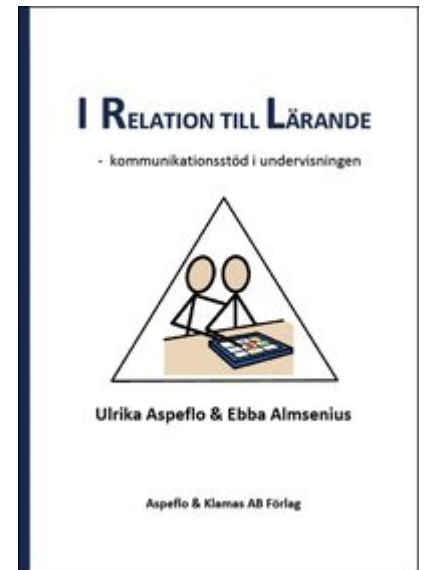

Exekutiva förmågor och läsförståelse

Ulrika Aspeflo

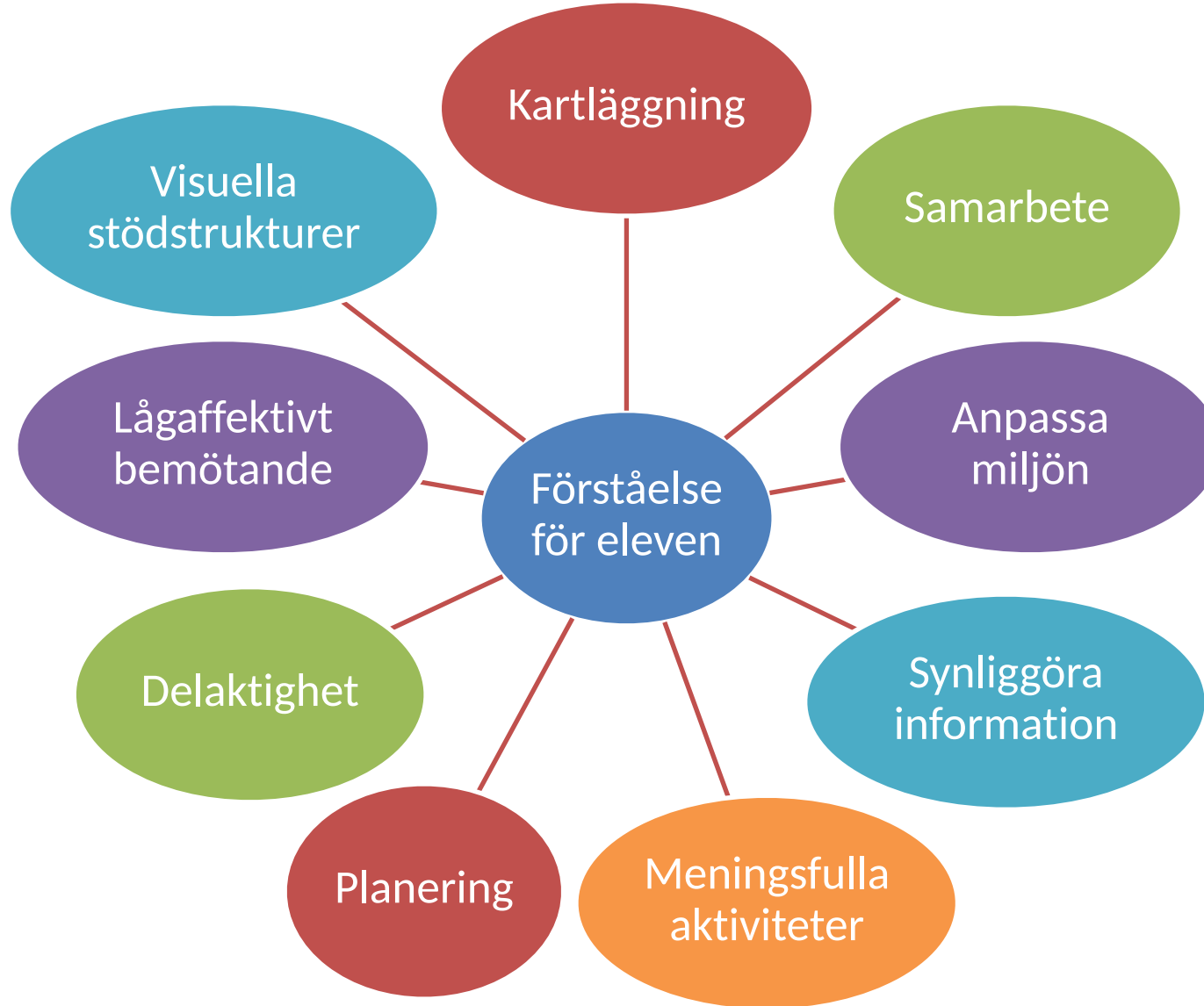
Kelly B. Cartwright

Vilka utmaningar har eleverna?

Ämneskunskaper	Sociala färdigheter	Klassrumsfärdigheter
Läsförmåga, läsförståelse	Förståelse för andra	Komma in på lektioner i tid
Språk, grammatik, uttrycksförmåga	Självreglering vid affekt	Lyssna aktivt på läraren, följa instruktioner
Skrivförmåga, textuppbyggnad	Impulskontroll	Stanna kvar i klassrummet
Ämnesspecifika begrepp	Kommunikation/samtalsfärdigheter	Delta på olika sätt i undervisningen
Språkliga nivå 2-ord	Hantera sociala medier/datorer/telefoner	Exekutiva förmågor
Förkunskaper i ämnena	Ta emot hjälp, våga fråga	Våga pröva, orka öva
Kunskapsluckor	Konsekvenstänk	Läsa och skriva

Tydliggörande pedagogik

Elevens förutsättningar – Konsekvenser för undervisningen

- **Anpassningar** – dela upp innehåll, ge förutsättningar för en elevaktiv lärmiljö med tydlig och tät lärarguidning och återkoppling, planera och strukturera undervisningen på ett tydligt sätt för eleverna, anpassa layout och material.
- **Kompenserande åtgärder** – ge visuellt stöd för att förstå begrepp, använd visuella mallar/stödstrukturer/instruktioner, öva inte allt på en gång utan kompensera för någon aspekt om fokus ligger på att öva något annat.
- **Träning av färdigheter/förmågor** – ge fler tillfällen att strukturerat och specifikt få öva på det som är svårt för att successivt utveckla förmågan/färdigheten och uppnå ökad självständighet, ha ett språkutvecklande fokus i alla ämnen.

Att främja skolnärvaro

- Involverar alla på skolan
- Samarbete nödvändigt
- Närvarokultur – *Vi vill ha dig här och du är saknad när du inte är här!*
- Klassrumsklimat – social trygghet, samhörighet – trivsel och gemenskap
- Öva sociala färdigheter
- Struktur och tydlighet
- God undervisning

Grundförutsättningar för en meningsfull, begriplig och hanterbar skola

- ***Att känna sig trygg...***

och ha vuxna och andra elever som man kan lita på och våga prata med...
och som man kan be om hjälp och ta emot hjälp ifrån.

- ***Att vara någon...***

som betyder något för någon annan elev (social tillhörighet)...
och känna att man kan ha möjlighet uppleva saker tillsammans och få ha kul ihop.

- ***Att förstå vad man håller på med och varför...***

så att man vågar prova och orkar träna på det man behöver öva på...
och får känna att man kan klara av och lyckas med saker.

Framgångsfaktorer?

Jag är trygg
och jag trivs

 <p>Jag har någon trygg vuxen att vända mig till på skolan</p>	 <p>Den/de vuxna där hemma samarbetar med de vuxna på skolan</p>	 <p>Jag känner mig trygg i klassrummet</p>	 <p>Jag känner mig trygg på raster</p>
 <p>Jag känner att jag är viktig för någon på skolan</p>	 <p>Jag har kompisar i klassen/ på skolan</p>	 <p>Jag vågar säga vad jag tänker och tycker</p>	 <p>Jag ber om hjälp</p>
 <p>Det är en bra stämning i klassen</p>	 <p>Jag tycker om någon/ några lärare</p>	 <p>Det finns bra rutiner och regler på skolan</p>	 <p>Jag tar emot hjälp</p>

Jag lär mig
och jag kan

 <p>Det finns ämnen jag gillar</p>	 <p>Jag kan koncentrera mig i klassrummet</p>	 <p>Jag läser så säkert att jag förstår det jag läser</p>	 <p>Jag vågar prova nya saker/sätt att lära mig</p>
 <p>Jag förstår oftast vad jag ska göra</p>	 <p>Jag kan jobba självständigt</p>	 <p>Jag kan jobba tillsammans med någon annan elev</p>	 <p>Jag orkar öva på sånt som är lite jobbigt</p>
 <p>Jag har koll på mina saker</p>	 <p>Jag kan skriva för hand eller på dator/platta</p>	 <p>Jag lär mig bäst med en vuxen</p>	 <p>Jag har en idé om vad jag skulle vilja jobba med i framtiden</p>

Jag har kul och
jag vill

 <p>Jag är bra på vissa ämnen</p>	 <p>Jag tycker rasterna är kul</p>	 <p>När jag får jobba med kompisar är det roligare</p>	 <p>Jag tycker det är kul att spela olika spel</p>
 <p>Jag gillar att arbeta praktiskt</p>	 <p>Jag får ofta beröm av mina lärare</p>	 <p>Mina klasskamrater är schyssta mot mig</p>	 <p>Jag får vara med och påverka och bestämma i skolan</p>
 <p>Vissa saker vi lär oss är kul</p>	 <p>Jag vill ändra på några saker</p>	 <p>Jag vill ha mer hjälp för att lära mig mer</p>	 <p>Jag vill ha fler kompisar</p>

PLATO (The Protocol for Language Arts Teaching Observation)
Undervisningskvalitet i svenska klassrum, Michael Tengberg, Studentlitteratur
Kritiska aspekter av undervisningen

4 domäner, 12 element

Stödstrukturer för lärande – modellering av läraren, delmål, studiestrategier, lärarens återkoppling, språkliga stödstrategier/visuellt stöd

Ämnesspecifika utmaningar – intellektuellt utmanande uppgifter, ämnesrelaterade samtal, autentiska texter

Representation av ämnesinnehåll – förklaring av begrepp och ämnesinnehåll, koppling till elevernas förförståelse eller till tidigare lektioner, kommunicerat syfte och lärandemål

Klassrumsledning – arbetsro i klassrummet, maximerad elevengagerad undervisningstid

Undervisningsstrategier

- Positivt, stödjande klimat
- Samarbete, hjälpsamhet
- Höga förväntningar
- Varierade övningar/aktiviteter
- Högläsning och förklaring av ord, uttryck
- Bildstöd till begrepp, text med bildstöd
- Prat-aktiviteter
- Skrivstöd
- Många repetitioner

Struktur och tydlighet

- Rutiner start och avslut
- Förväntningar och regler på skolan och lektionen/aktiviteten
- Information och instruktioner om dagen, lektionen och aktiviteterna/uppgifterna
- Strategier för aktivt lyssnande och kommunikationen i klassrummet
- Information om mål och delmål vad gäller ämnen, ämnesområden och språkliga mål
- Modellering och presentation av innehåll, begrepp, metakognitiva strategier
- Feedback/återkoppling till eleverna

Vad är det eleverna ska lära sig?

- Vilket faktainnehåll (centralt innehåll)?
- Vilka tankeprocesser?
- Vilka kommunikativa förmågor?
- Vilka språkliga begrepp?

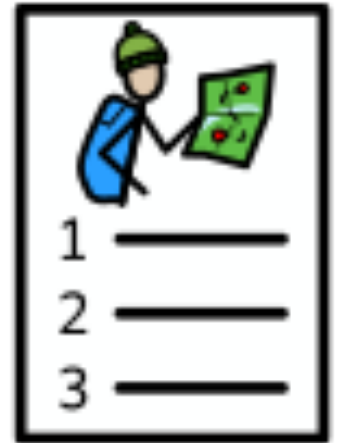
Vad vet jag om eleverna?

- Förkunskaper
- Klassrumsklimat
- Extra anpassningar/stödbehov
- Material
- Aktiviteter/uppgifter
- Instruktioner
- Stödstrukturer
- Modellering/studiestrategier
- Bedömning

Tydlig planering – Tydlig information

- Tydlig information till elever och VH om ämnesområdet, uppgifter, material, mål, redovisning av kunskaper.
- Tydlig info i klassrummet vad varje lektion ska innehålla.
- Tydliga instruktioner om vad varje uppgift innebär.

Lärandemål

Vad skall eleverna kunna eller förstå efter undervisningen?

Ex: Aktiva verb, ange, beskriva, använda, förklara, identifiera eller motivera

Vad kan eleverna redan.

Ex: Genom samtal och tester kan eleverna visa sina förkunskaper.

Kritiska punkter

Vad brukar vara svårt? Vilka vanliga missuppfattningar brukar uppstå?

Planera och genomföra undervisningen

Vad skall eleverna göra för att nå lärandemålen?

Formativt arbete

Hur kan jag ta reda på vad eleverna kan under arbetets gång?

Ex: Diskussioner, exittickets

Bedömning

På vilket sätt skall eleverna visa att de uppnått lärandemålen

Ex: Prov, förhör, muntligt, praktiskt

Utvärdera, justera och dokumentera

Framgångsstrategier: Vad har fungerat bra?

Vad behöver vidareutvecklas eller förändras.

Vanliga svåra situationer för elever med NPF

- Flexibilitet - Start – avslut – övergångar, förändringar
- Tidsuppfattning, tidsstress, planering av tid
- Gruppaktiviteter - uppgifter, platser med mycket folk, prata inför/med folk
- Organisation och planering - välja, prioritera, ordna
- Förflyttning och orientering - hitta
- Kommunikation – be om hjälp, småprata, förklara/ställa frågor, anpassa sig till sammanhanget
- Föreställningsförmåga och perspektivtagning - samspel
- Minnas, fokusera, växla fokus
- Reglera affekt – hantera stress/konflikter

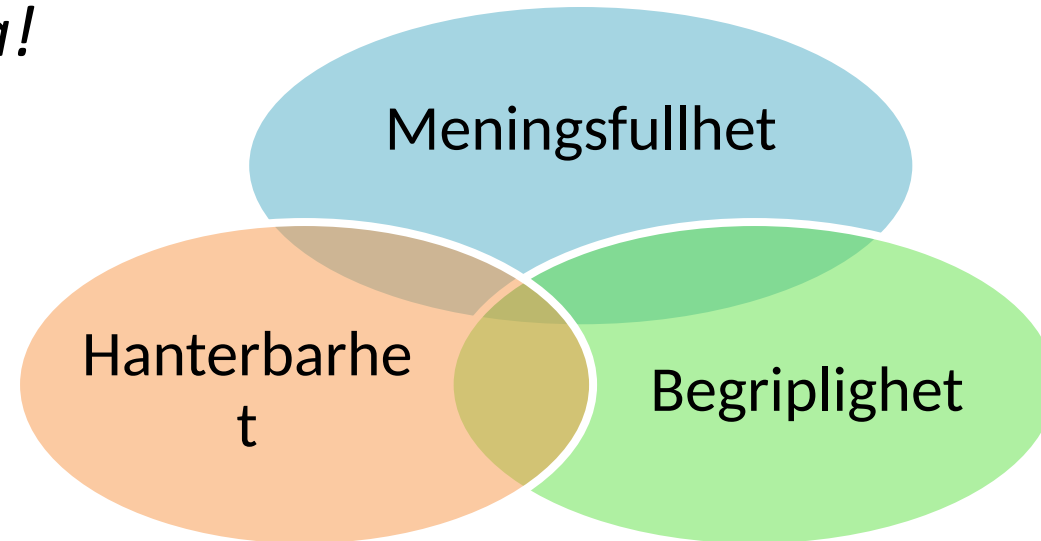
Hur gör man för att få en bra relation med en elev som utmanar en?

- Visa intresse för eleven.
- Förstå vad som är svårt.
- Delta i lek/aktivitet.
- Visa att du vill väl./ Be om ursäkt då det går på tok.
- Tyck om eleven – leta ingångar.
- Ge ofta positiv feedback till eleven.
- Var tydlig med dina förväntningar.
- Var tydlig i din kommunikation.
- Var rättvis och håll det du lovar.

Varför gör inte eleven det som ska göras?

*Elever deltar i aktiviteter som är meningsfulla,
begripliga och hanterbara!*

Vad är problemet?

För tråkigt/ för svårt/ förstår inte???

När jag förstår vad det är som gör det svårt att delta, förstår jag vilka anpassningar som behövs.

Förebyggande och främjande planering

- Tänk in alla elever.
- Tänk igenom alla moment i aktiviteterna.
- Fördela personalen på ett genomtänkt sätt.
- Gör en tydlig planering som alla får ta del av.
- Gör en ännu tydligare planering till elever och VH.
- Tänk in och planera för alternativ/Plan B.
- Ta med kommunikationsstöd samt lugnande material.
- Förankra planen med elever och VH.